

उत्तरित n. *Carrière eines Pferdes* H. 1243. 1249. — Wird von त्रु mit उद् abgeleitet; das Ende des Wortes enthält vielleicht रित.

उत्तराण (उद् + तरो) adj. f. आ mit aufgerichteten Bogen geschmückt: राजधानी RAGH. 14, 10. राजपथ KUMĀRAS. 7, 63. उत्तराणपताका (कौशाम्बी) KATHĪS. 10, 210.

उत्तोलन (von तुल् mit उद्) n. das in-die-Höhe-Bringen BHARATA im ÇKDr. u. उद्घाटन.

उत्ताम (von त्रम् mit उद्) m. Schreck ÇABDAR. im ÇKDr.

उत्तिपद n. ein aufrechtstehender Dreifuß: धातयितुमेव नोचः परकार्यं वेति न प्रसाधयितुम्। पातयितुमस्ति शक्तिर्नाहोर्द्धतुमुत्तिपदम् ॥ PĀṆĀT. I, 426.

उत्थ (von स्था mit उद्) 1) adj. f. आ, fast immer am Ende eines comp. a) aufstehend, sich erhehend: संमुखदर्शनोत्थाम् KĀURAP. 18. ब्राह्मवीपुलि-नोत्थामिः सिकताभिः MBH. 13, 1812. रज्ज्वांसि समरोत्थानि RAGH. 12, 82. — b) hervorgehend, entstehend, entspringend: तस्या विमानमध्यस्थरत्नोत्था प्रतिमा KATHĪS. 22, 8. निद्रालस्यप्रमदात्तय BHAG. 18, 39. धूपचन्दनैलादि-विक्रयोत्थ (द्रविण) RĪĠA-TAR. 5, 167. येन लज्जायि तस्योत्था (तस्य d. i. स्वामिनः) न भृत्यस्य तथा पुनः PĀṆĀT. I, 400. कुलत्तपकारपोत्थं वैरम् 257, 4. 261, 15. कर्पोत्थ सुÇR. 1, 11, 2. 3. कपोत्थ 179, 9. पञ्चकषायोत्थ 2, 367, 8. KUMĀRAS. 6, 59. KĀURAP. 8. KATHĪS. 5, 102. AK. 1, 1, 4, 19. H. 396. 1391. 1403. SĀH.D. 37, 2. चिरोत्थ alt सुÇR. 2, 368, 2. — 2) m. das Hervorkommen, s. आखूत्य.

उत्थातर (wie eben) nom. ag. Aufsteher: अथोत्थाता भवत्युत्तिष्ठन् KHĀND. UP. 7, 8, 1. viell. Beschliesser: उत्थातुर्ब्रुवन्पदः AV. 9, 4, 14.

उत्थान (wie eben) 1) n. Vop. 3, 170. a) das Aufstehen, Sichaufrichten, = उद्गम H. an. 3, 359. MED. n. 41. ÇAT. Br. 4, 6, 9, 2. सुÇR. 1, 69, 17. KĪÇ. zu P. 1, 2, 57. प्रातर्हृत्थानम् KĪN. 72. शनैर्यथ्युत्थानम् BHARTṚ. 3, 10. vom Aufgang der Gestirne: इन्द्रमिव नवोत्थानम् RAGH. 6, 31. das Wiederaufstehen eines Verstorbenen MBH. 3, 10811. fg. 11087 (p. 372). PĀṆĀT. I, 306. — b) Erhebung, Aufbruch zu einer Handlung, zum Kampfe, = पौरुष AK. 3, 4, 120. = उद्यम, पौरुष und युध् H. an. MED. धातृणामवि-भक्तानां यद्युत्थानं भवेत्सह। न पुत्रभागं विषमं पिता दद्यात्कथं च न ॥ M. 9, 215. उत्थानं रावणस्य R. 1, 3, 19. मम धर्मार्थमुत्थानं न कामक्रोधसंज्ञितम् 5, 87, 13. उत्थानमभिज्ञानंति सर्वभूताति भारत। प्रत्यन्तं फलमम्रान्ति कर्मणो लोकसान्त्विकम् MBH. 3, 1207. उत्थानशीलिन 13740. उत्थानशील DAÇAK. 180, 11. मेदप्रक्कृशोदरे लघु भवत्युत्थानयोग्यं वपुः ÇĀK. 38. सूत्थान rasch an's Werk gehend AK. 2, 10, 19. H. 384. — c) das Entstehen, Ursprung सुÇR. 1, 268, 15. 2, 398, 18. — d) euphem. für Ausleerung H. an. 3, 360. MED. (मलरोग). उत्थानच्छर्दनेषु KAUC. 141. सुÇR. 2, 71, 17. — e) das Aufbrechen, womit-Aufhören: सन्नोत्थान ÇAT. Br. 4, 6, 9, 6. 10. साम्युत्थान KĪTJ. ÇR. 1, 6, 24. 7, 1, 31. 32. 24, 6, 15. ĀÇV. ÇR. 12, 6. TS. 7, 2, 4, 4. — Die Lexicogr. haben noch folg. Bedd.: f) Freude; g) Buch (पुस्तक); h) Hof H. an. MED.; i) Heer; k) = चैत्य; l) = वास्त्वत H. an.; m) = तल्ल MED. — AK. 3, 4, 120: उत्थानं पौरुषे तल्ले संनिविष्टोद्गमे; die beiden letzten locc. haben zu jenen verschiedenen Deutungen mit Anlass gegeben. — 2) adj. mit caus. Bed. der ausgehen —, entstehen lässt: उत्थानः स-र्वकर्मणाम् MBH. 13, 1242.

उत्थानवत् (von उत्थान) adj. zur That bereit MBH. 2, 1941.

उत्थनिकादशी (उ० + रु०) f. der 11te Tag in der ersten Hälfte des Monats Kārttika, an dem Viṣṇu von seinem 4monatlichen Schlaf aufsteht, As. Res. III, 265. fg.

उत्थापन (von स्था im caus. mit उद्) 1) n. a) das Aufstehenmachen KĪTJ. ÇR. 25, 1, 13. MBH. 1, 1885. — b) das Aufbrechenlassen, eine Auf- forderung das Haus zu verlassen; mit dem acc. der Person: भार्यामु-त्थापनाय श्वशुरगृहे समायातः VET. 24, 9. — c) das Hervorgehenlassen, Hervortreiben सुÇR. 1, 339, 12. — d) das in's-Werk-Setzen: धर्ममुत्थापन-गण AV. ANUKR. 1, 3. — e) das Aufhörenmachen, Beendigen KAUC. 140. — f) bei den Mathem.: the finding of the quantity sought, answer to the question, or substitution of a value COLEBR. Alg. 188. — 2) f. ०नी (nāml. ऋच्) beschliessender Vers: उत्थापनोभिरुत्थाप्य KAUC. 82. 83.

उत्थापनीय adj. = उत्थापनं प्रयोजनमस्य gaṇa अनुप्रवचनादि zu P. 5, 1, 111.

उत्थाप्य (von स्था im caus. mit उद्) adj. wegzuschicken: कामोत्थाप्य AIR. Br. 7, 29.

उत्थायिन् (von स्था mit उद्) adj. aufstehend: पूर्वोत्थायी चरमं चोपशा-यो MBH. 1, 3628. zum Vorschein kommend: त्रिभिर्वर्षैः सदेत्थायी कृत्तद्वै-पापनो मुनिः 2332.

उत्थित (wie eben) 1) partic. s. u. स्था mit उद्. — 2) hoch, hervorragend; Bez. eines aus zehn Pāda bestehenden Pragāṭha. Als Beispiel wird RV. 8, 52, 1—3 angegeben RV. Prāt. 18, 3.

उत्थितता (von उत्थित) f. Dienstbereitschaft: अवधानेन — नित्योत्थि-ततयैव च। भर्तारो वशगा मन्त्रम् MBH. 3, 14687.

उत्थिताङ्गुलि (उ० + अ०) m. (sc. पाणि) die flache Hand mit ausge- streckten Fingern ÇABDĀK. im ÇKDr.

उत्पद्मन् (उद् + प०) adj. mit erhobenen Wimpern ÇĀK. 90. KATHĪS. 10, 211. 22, 13.

उत्पद्मल (wie eben) adj. dass.: ध्यानम् VIKR. 32.

उत्पचनिपचा und उत्पचविपचा (zwei imperatt. von पच् zu einem comp. verbunden) ff. gaṇa मयूष्यसकादि zu P. 2, 1, 72.

उत्पचिल्लु (von पच् mit उद्) adj. P. 3, 2, 136. Vop. 26, 142.

उत्पट (von पट् mit उद्) m. der aus einer Baumrinde hervordrin- gende Saft ÇAT. Br. 14, 6, 9, 31.

उत्पत (von पत् mit उद्) m. Vogel TRIK. 2, 3, 37.

उत्पतन (wie eben) n. 1) das Aufsteigen, in-die-Höhe-Springen H. an. 4, 163. MED. n. 170. R. 5, 68, 39. KATHĪS. 20, 140. 158. PĀṆĀT. 118, 13. 124, 12. — 2) das Entstehen H. an. MED.

उत्पतनिपता (zwei imperatt. von पत् zu einem comp. verbunden) f. das Auf- und Niederfliegen gaṇa मयूष्यसकादि zu P. 2, 1, 72.

उत्पताक (von उद् + पताका) adj. mit aufgezogenen Fahnen RAGH. 2, 74. RĪĠA-TAR. 5, 465.

उत्पताका (wie eben) f. eine aufgezogene Fahne KATHĪS. 20, 222.

उत्पतितरु (von पत् mit उद्) nom. ag. der da aufsteigt, in die Höhe springt AK. 3, 1, 29. H. 389.

उत्पतितव्य (wie eben) adj. sursum subvolandum PĀṆĀT. 173, 19.

उत्पत्तिष्णु (wie eben) adj. P. 3, 2, 136. Vop. 26, 142. aufsteigend, aufsprin- gend AK. 3, 1, 29. H. 389. फलरेणवः RAGH. 4, 47. मृगपतिः PĀṆĀT. III, 40.